

КОНФЕСІЙНА ПРЕСА УКРАЇНИ ПРО ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ Й ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Актуальність цієї статті зумовлена особливим місцем соціальної тематики в християнській періодиці України. З одного боку, Конституція України утворює відокремлення Церкви від держави, а з іншого боку, суспільство чекає на конкретні кроки Церкви щодо розв'язання суспільних проблем, навіть закидаючи їй устами світських медіа ігнорацію нагальних питань сьогодення. У служінні тих протестантських Церков, які декларують свою аполітичність, одним із головних напрямів суспільної активності є соціальна діяльність – перш за все доброчинство.

Мета роботи – вивчити механізми формування й підходи до розв'язання соціальних проблем, пропонує протестантською пресою. *Завдання* розвідки – проаналізувати функції соціальної проблематики в періодиці Церкви християн-адвентистів сьомого дня в Україні на матеріалі найвідомішого регіонального видання конфесії – подільського дайджесту «Твій шлях».

З відомих нам студій протестантської й, вужче, адвентистської періодици (Ярослава Клачкова, Олексія Опаріна й автора цих рядків [1–4, 6, 7]) і медіа інших Церков України соціальна проблематика ніде не окреслювалась як окрема тема. Приміром, Ольга Закревська [5] розглядає планування сім'ї не в соціальному, а в етичному аспекті.

Для аналізу використовуємо регіональну пресу як найкращий вияв ризоматичного характеру ініціативи парафіянина-протестанта. В українському адвентизмі місцеві часописи з моменту своєї появи на початку 1990-х років були цікавіші й актуальніші від офіційних друків. Контент-аналіз видань «Моя надія» (Львів, виходить із 1990), «Мост надежды» (Запоріжжя, – з 2002), «Путь» (Харків, – із 2002), «Вічний скарб» (Київ, – із 2003), «Свободная жизнь» (Харків, – із 2005) і «Твій шлях»

(Кам'янець-Подільський, – з 2005) показав неухильне зростання ваги соціальної проблематики.

Найвиразніше вона присутня у двомовному дайджесті «Твій шлях». Ініціативна група сформувала редколегію журналу на безкоштовній основі, себто сам періодичний орган від початку мислився як добродійний просвітницький проект. Головний редактор Віталій Сафонов – підприємець, який покриває лівову частку затрат видання за власний кошт. Наклад у тисячу примірників поширюється безкоштовно. «Твій шлях» виходить щомісяця на 22 сторінках крейдованого паперу таблоїдного формату. Видання ілюстроване, обкладинка повнокольорова.

За два роки виходу соціальної тематиці було присвячено 333 матеріали. Ми виокремили 22 напрямки соціальної тематики, які склали рейтинг частотності появи на його шпальтах (позиції з однаковими показниками поміщаємо в один рядок через скісну риску): 81 матеріал – (про) здоровий спосіб життя; 39 – батьки й діти; 36 – сім'я; 29 – зцілення; 18 – опозиція абортам; 17 – міжлюдські стосунки / психологічні розлади / суспільна тематика; 13 – порятунок в екстремальній ситуації як відповідь на молитву; 10 – становище сиріт / альтруїзм; 10 – фінансові питання; 9 – професійний успіх; 7 – становище ув'язнених; 4 – становище бездомних / небезпеки окультизму; 3 – категорія чесності / голод; 2 – девіантна поведінка / евтаназія; 1 – причини сучасного катастрофізму / охорона довкілля. Згідно з рубрикатором (36 найуживаніших назв), здоров'я й сім'я є базовими цінностями «соціальної концепції» аналізованого органу.

Дайджест змальовує цілісну картину шлюбного життя: підготовки до нього, основних труднощів і загроз шлюбу, шляхів їх подолання, а також критику «альтернатив» традиційному варіанту сімейного життя. Потенційна «сумісність» пари залицьників визначається мірою всебічної відповідності. Редакція пропагує патріархальну модель сімейних взаємин. Найбільшою загрозою сімейній гармонії названо розлучення й наведено приклади того, як послідовний пошук порозуміння хоча б однією зі сторін приносив позитивний результат. Як і слід було сподіватися, не менш безкомпромісною буде й критика «прогресивних альтернатив» традиційній сім'ї – гомосексуалізму, лесбіянства, мастурбації, полігамії, дошлюбних сексуальних контактів – з огляду на небезпеки телегонії, СНІДу, самотності, егоїзму, цинічно-споживацького ставлення до партнера й безвідповідальності щодо (можливих) дітей.

Сімейному вихованню дайджест надає величезної ваги. Читача мотивовано до цього широкою картиною морального занепаду дітей і порушень їх прав, перш за все з боку батьків. Серед «об'єктивних» джерел небезпеки названо комп'ютерні ігри й безконтрольний перегляд телевізії. Проте фокус уваги журналістів – безвідповідальність самих батьків. На думку авторів, вина старшого покоління є вирішальною в аморалізмі молоді. Однак вони застерігають і проти іншої крайності – перетворення дитини на домашнього кумира й смисл життя членів сім'ї. Подані педагогічні принципи можна узагальнити як вимоги особистого позитивного прикладу зрілої поведінки, зацікавленого спілкування з дитиною, поглиблення дружніх стосунків із нею, розвитку її відповідальності за своє життя, послідовності у вихованні.

Помітна відмінність «Твого шляху» від інших адвентистських видань, тим паче українських – постійна критика практики абортів. Це єдина проблемна тема, винесена на передовицю (Твій шлях. – 2007. – № 8.). Опозиція абортивній практиці має в дайджесті чотири напрямки: заперечення еволюційних стадій у розвитку ембріона, статистичні дані щодо кількості абортів, аналіз соціальних і медичних факторів цієї практики й психологічні наслідки цього кроку для жінки.

Прозорий зв'язок із темою сім'ї мають публікації, що розкривають бачення християнськими журналістами норм міжлюдських стосунків. Любов до ближнього розглядається із практичної точки зору. Ідеалом міжлюдських взаємин вважається альтруїзм, а найприроднішим його виявом – доброчинство як життєва постава. На думку авторів часопису, справжнє добро робиться потай і ради чужого блага. Основний спонукальний прийом до цього – приклад конкретних доброчинців.

Похідними від сімейної кризи є соціальні групи ризику. Проблему сиріт часопис зображає в уже зазначеній системі координат. Причинами цього явища названо безвідповідальність батьків, їх асоціальне становище, наркотичну залежність різного штибу. Але головний акцент автори матеріалів роблять на шляхах поліпшення становища вихованців дитбудинків – соціальній роботі християнських волонтерів і усиновленні покинутих власними батьками дітей.

Матеріали про бездомних стриманіші, очевидно, через розуміння авторами частки вини самих «бомжів» у їх становищі. Більшу увагу приділено людям, що свідомо стають на злочинний шлях. Зміна їх

поведінки під впливом християнства постає важливим свідченням на користь релігійного способу життя. Журнал поміщає листи ув'язнених у редакцію з розповідями про те, як навернення арештанта зробило його вільним – внутрішньо й фізично, про каяття засудженого на довгочасне ув'язнення.

Розмова про психологічні проблеми, які не визнають жодних соціальних чи географічних кордонів, починається в часописі з зображення переваг релігійного життя. Приклади демонструють, як застосування біблійних порад дозволило персонажам публікацій здолати безнадію, депресію, страх. Редакція намагається переконати читачів, що Бог сильніший від найбільших стресогенних факторів життя: катастроф, хвороб, нестабільності у професійній та фінансовій сферах. Шляхами порятунку є молитва, активні зусилля з поліпшення свого становища, співчуття чужому горю, сподівання на відповідальність Господа за обставини життя віруючих людей, а Божими методами – будь-які обставини аж до участі янголів.

Зцілення від тяжкої хвороби – головний доказ відповіді на молитву. Зцілені оперують медичними висновками, власними фотографіями до й після хвороби. Знаходимо свідчення про одужання від уроджених захворювань, набутих хвороб і травм.

Однак основну увагу адвентисти приділяють профілактичній медицині. Їх церковна концепція має назву «реформи здоров'я» й складається зі здорового харчування, фізичних вправ, вживання води, сонячного світла й чистого повітря, помірності у звичках, потребі у відпочинку й довірі Богу. Ця тематична група помітно лідирує в часописі. Звичайно, система доказів тут будується на верифікованих медичних дослідженнях, проваджених нецерковними вченими, а не на догматах віри. Тут знаходимо принципи раціонального харчування. Видання неодноразово розташовує й рецепти дешевих і корисних страв.

Агітуючи за фізичні вправи, автори публікацій віддають перевагу позитивним аргументам – користі перших для здоров'я. Тему помірності у звичках найбільше сфокусовано на проблемі залежностей – хімічних, фізіологічних і психологічних. Призначення цих матеріалів – застерегти молоде покоління від набуття небезпечних схильностей. До «сучасних наркотиків» журналісти відносять шопінг, залежність від інтернету й азартних ігор, істерію довкруз мобільного зв'язку й поклоніння

знаменитостям, ілюзію «відсутності часу» й переоцінку місця кар'єри в житті. Однак праця як така знаходить у виданні енергійне схвалення.

Секрети фінансового успіху полягають у усвідомленні амбівалентної сутності багатства, чесності у справах, неприйнятності хабарництва, ставленні до ділового проекту як до релігійного служіння. Справжній смисл виразу «фінансова свобода» полягає в свободі від фінансів, у здатності служити ними чужим нуждам.

Оцінюючи стан сучасного суспільства, часопис наголошує на духовних причинах соціальної нестабільності. Автори видання переконані, що найпоширеніші злочини є знаками останніх часів земної історії.

Отже, часопис «Твій шлях» пропонує поліпшити соціальний клімат у суспільстві через реформу сімейних стосунків, добродійної життєвої позиції та відповідального ставлення до свого фізичного, душевного й духовного здоров'я. Дописувачі намагаються розкрити духовне коріння соціальних криз. У дайджесті запропоновано шляхи розв'язання соціальних суперностей на основі біблійних принципів. Через специфіку своїх статей, актуальність піднятих тем журнал «Твій шлях» може бути рекомендований для поширення у центрах соціальної реабілітації.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Балаклицький М.* Адвентистська преса України як комунікаційна система // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – Серія «Журналістика». – Вип. 16. – 2008. – С. 36–41.
2. *Балаклицький М.* Протестантський річник «Моя надія»: жанрово-тематична палітра // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Філологічні науки. – Вип. 17. – Кам'янець-Подільський, 2008. – С. 138–140.
3. *Балаклицький М.* Історія адвентистської преси в Україні // Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору: Збірник наукових праць / Національний університет «Києво-Могилянська академія», Галицький інститут імені В'ячеслава Чорновола. – Т. 2. – Тернопіль-Львів, 2008. – С. 160–163.
4. *Балаклицький М.* Роль редактора у формуванні та розвитку адвентистської преси в Україні // Наукові записки ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Серія: Літературознавство. – 2008. – Вип. 3 (55). – Ч. 1. – С. 80–85.
5. *Закревська О.* Етичні аспекти в сучасній церковній пресі: проблеми планування сім'ї // Українська періодика: історія та сучасність: Доп. і повідомл.

дев'ятої Всеукр. наук.-теор. конф. / За ред. М. Романюка. – Львів, 2005. – С. 446–448.

6. *Клачков Я.* Протестантська преса для українців у Польщі (1918–1939) // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2004. – Вип. 12. – С. 62–82.

7. *Опарин А., Балаклицький М.* Адвентистская журналистика и кризис современной религиозной прессы // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – № 745. – Серія Філологія. – Вип. 49. – Харків, 2006. – С. 204–206.